

Československý týdeník-Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung-Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor: Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa: Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3, 8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GREGRÜNDET 1874 New Yorské Listy) • MONTAG, den, 17. JUNI 1974 • POSTFACH, 3 8027 ZÜRICH, (SCHEWEIZ) Nr. 24 • PREIS S. FR. 1.00

S ČÍM SOUHLASÍME...

KISSINCER NA ROZTRHÁNÍ

V posledních třech týdnech, zatím co se ministr zahraničních věcí Dr. Henry Kissinger pokoušel dosáhnout příměří mezi Sýrií a Izraelem, uskutečnila Indie nukleární výbuch, Francie zvolila nového prezidenta, západní Německo dostalo nového kancléře a v Číně se cosi mění nebo hýbe. To jsou jen symboly nových sil, nových seskupení a nových osobností na světové scéně — a ačkoli můžeme Kissingera obdivovat za to, čeho dosáhl na Středním východě, důsledkem jeho neúnavné diplomacie je, že nevyhnutelně zanedbává kritický vývoj na jiných místech ve světě. Jak kontrolovat nukleární zbraně, jak zabránit válce mezi Čínou a Sovětským svazem, jak bojovat proti inflaci, hladu a rychle stoupajícím cenám surovin, jak udržet stabilitu a jednotu nových vlád v Evropě a jinde ve svobodném světě — to jsou otázky, které stojí dnes v popředí světové politiky právě tak jako otázka míru na Středním východě. A ve všech těchto otázkách připadá Americe důležitá role. Pan Kissinger se ujal svého úřadu loni 22. září. Od té doby byl mimo Spojené státy tři dny v Římu, jedenáct dní v listopadu, čtrnáct v prosinci, deset v lednu, čtrnáct v únoru, pět v březnu — a nepočítáme-li jeho libánky v Mexiku — byl na cestách od konce dubna a celý květen a pravděpodobně stráví většinu června v Evropě a v Moskvě, aby připravil prezidentovu návštěvu v Sovětském svazu. Je to spíše život prezidentova potulného vyslance než ministra zahraničních věcí. V době, kdy se zdržoval na Středním východě, neměl Kissinger čas provést v zahraničním ministerstvu organizační přípravy, jež vyžaduje nový světový kritický vývoj. To neznamená, že na letecké lince mezi Damaškem a Tel Avivem ztratil Kissinger spojení s jinými problémy. Ale zbývalo málo času na přemýšlení a domýšlení velké otázky kontroly atomového zbrojení, která bude na pořadu příští měsíce v Moskvě. Jisté to není ona klidná promyšlená, spořádaná tvorba politiky, kterou v zahraničním ministerstvu přislíbil, když byl jmenován. Říjnová válka na Středním východě ho svedla s cesty.

Síla Kissingerova systému na Středním východě je zároveň jeho slabostí jinde. Kam soustředí pozornost — ať je to Čína, Sýrie nebo izraelští političtí vůdci — tam se projeví jeho pozoruhodná schopnost přesvědčovat. Ale při vši své fyzické a intelektuální síle nemůže toto všechno bez dobře organizovaného ministerstva zvládnout sám — pokud nevynaleze 48-hodinový pracovní den. Jak to nyní vypadá, snaží se dělat všechno: stanovit politickou linii, rat a řídit ministerstvo, dělat prostředníka na Středním východě, informovat tisk. To je kupa úkolů, ale zdá se, že se Kissinger přece jen přetížil a patrně přijde chvíle, kdy se bude muset rozhodnout, zda je ministr zahraničních věcí, oficiální mluvčí, vědec a filosof v jedné osobě.

Nemůže neustále dělat toto všechno najednou. Někdo ho bude muset dostat dolů s tohoto kolotoče a přivést ho domů, aby se zabýval světovými otázkami jako ministr zahraničních věcí.

James Reston v New York Times

ŘEČ A ZAHRANIČNÍ POLITIKA

Ministru Kissingerovi dělá podle některých zpráv starostí to, že veřejnost už nepodporuje americkou zahraniční politiku tak jak dříve. Tento pokles veřejné podpory má alespoň dvě příčiny.

První příčina má co dělat s věrohodností a se zdravým rozumem. Přesident prohlásil, že jeho iniciativa snížila válečné nebezpečí. Ale je těžké nahlédnout, jak by mohl americký lid věřit, že bylo vytvořeno nové ovzduší míru, když v to vládla sama zřejmá nevěří. V nejvyšším vojenském rozpočtu, jaký kdy byl schválen v době míru, se sotva obráží nové mírové ovzduší. Co si má americký lid myslet, zvyšují-li se vojenské rozpočty, ačkoli se snižuje napětí?

Druhou možnou příčinou úbytku veřejné podpory je to, že se z celé oblasti zahraniční politiky stává tajemná doména kybernetických odborníků, teoretiků válečných her a vojenských akademiků. Americká zahraniční politika je tak přetížena nesrozumitelností.

(Pokrač. na str. 7)

ROZUM ZVÍTĚZIL

Již skoro deset let se pokouší senátor Michael Mansfield, představitel většiny Demokratické strany v US senátu, o snížení stavu amerických vojsk v cizině, zvláště v Evropě. Naposledy se o to pokoušel v senátu šestého června, kdy žádal o snížení armád za hranicemi Spojených států o 125.000 mužů v příštích osmnácti měsících. Jeho návrh byl odmítnut 54. ku 35. hlasům, to jest daleko větším rozdílem, než kdykoli předtím.

Výsledek posledního hlasování senátu je velkým vítězstvem administrativy, která v argumentaci před hlasováním vyvinula veškeré úsilí, aby návrh na snížení byl zamítnut.

Také Dům reprezentantů odmítl návrh svého člena Thomase O'Neill, vedoucího většinové Demokratické strany, poměrem 240. ku 163. hlasům. Hlasování je také jasným úspěchem ministra zahraničí Kissingera, který před snížením varoval dopisem s tím, že i částečné odvolání vojsk hlavně z Evropy může mít za prvé velmi nepříznivý vliv na spojence, a za druhé, že by to byl v této době rozhodující

cích jednání o zmenšení napětí ve světě — ten nejlepší "tah" právě pro Sovětský svaz.

Na celé věci je velmi důležité, jak senátor Mansfield svůj návrh odůvodnil. Tvrdil, že po stránce politické není pro USA naprosto únosné, aby se snažily být ve světě "policajtem" — a z hlediska hospodářského pak upozornil na neúnosnost a zbytečné zatížení finanční.

Oba jeho argumenty jsou naprosto pochybné; vzhledem k světové politické expanzi Sovětského svazu má totiž naopak Amerika vůči svobodnému světu a svým spojencům velké závazky morální, které by byly ještě o mnoho důležitější, než jsou státy ani argument další, co se snížení výloh na udržování armád týče, poněvadž jest celému světu známo, že Západní Německo souhlasí s tím, že výlohy za armádu ve své zemi si bude platit samo. A nedovedeme si také vysvětlit — jak pan senátor celou věc domyslel vůbec: co kdyby při zvýšené nezaměstnanosti v USA se mu domů vrátilo těch 365.000 mužů, —

o kolik procent by pak ještě stoupl počet nezaměstnaných a kdo by jim platil podporu v nezaměstnanosti? Odnést by to opět stát.

A tak tedy děkujeme za rozvahu těm senátorům, u nichž opět zvítězil střizlivý rozum nad nedomyšleností.

Cena pro Nixona?

Přední libanonský novinář navrhuje v bejrútském deníku An Nahar amerického prezidenta Richarda M. Nixona za kandidáta Nobelovy ceny, "za uvedení Středního východu na mírovou stezku.

Nixon si Nobelovu cenu za služby". Dle novinář Mity vytvořil představu nové Ameriky, snažící se bojující Araby a Izraelce přivést ke spravedlivému a trvalému míru". A dodává: "Zaslouhuje si to také proto, že projevil obrovskou odvahu svým rozhodnutím navštívit hlavní města zemí Středního východu, z nichž mnohá byla po dlouhou dobu Spojeným státům smrtelně nepřátelská."

VÝROČÍ ZVŮLE

Bylo tomu nedávno 25 let, co se v Praze konal IX. sjezd Komunistické strany Československa. Dá se o něm říci leccos. převážně nikoli dobrého, protože historický odstup už dnes umožňuje celkem objektivně zhodnotit, co se v tehdejších dějinách skutečně dělo a co byla šalba a mam. Č. sdělovací prostředky ovšem slaví IX. sjezd jako div ne zakladatelské sněmování všeho, co po tom následovalo, především tzv. socialistické výstavby a toho, čemu se říká "stále stoupající životní úroveň lidu". Jeden rozhlasový glosátor například neváhal tvrdit, že generální linie tohoto sjezdu byla "komplexním rozpracováním úkolů socialistické výstavby a obsahovala všechny obecně platné zákonitosti" cesty k socialismu. Kdyby to bylo tak jednoduché, kdyby "socialistické zřízení" — jak řekl

jeho kolega — "dokázalo v krátké době vyřešit všechny otázky", s nimiž si předtím nikdo nevěděl rady, pak těžsrovnalostem, přehmatům a zločinům. Střízlivý pohled historika říká, že IX. sjezd KSČ v květnu 1949 byl ve znamení urychlující se a brzy vrcholící stalinizace Československa, což se bezprostředně po sjezdu projevilo především ve dvou oblastech: v kruté, násilné kolektivizaci v zemědělství a zvláště! bezohledně v policejním a justičním teroru. Strana prý — říká v této souvislosti dnešní režimní komentář — "uplatnila tvůrčím způsobem leninský družstevní plán v československých podmínkách". Skutečnost byla taková, že — podle vlastních, ovšemže následných pramenů komunistických badatelů — došlo při združetvňování ke scénám, které se dají skutečně srovnat pouze s postu-

pem ruských bolševiků po Říjnové revoluci a které patří k nejsurovějším v novější lidské historii. Větší i drobní rolníci byli materiálně ničeni, fyzicky mučeni a všelijak ohrožováni, aby se tak ti ostatní už moc nebránili a — "dobrovolně podepsali". Tato metoda byla pak — už za přímé pomoci sovětských bezpečnostních poradců — dovedena do důsledků vězněním, mučením a vražděním oponentů režimu, jejich údajných sympatisanů.

(Pokrač. na str. 2)

Oznámení čtenářům

Vzhledem k zaměstnaneckým dovoleným budete se muset, milí čtenáři, po dva týdny obejít bez Amerických Listů. Nevýjdu 1. července a 8. července. Další číslo tedy dostanete do rukou s datem 15. července.

O ČESKOSLOVENSKU

Stížnosti napořád

Podle údajů Českého výboru lidové kontroly došlo tomuto úřadu loni přibližně stejně tolik stížností občanů jako v r. 1972. Týkaly se opět hlavně provozu obchodní sítě, služeb, bytů a problémů sociálního zabezpečení. Novým prvkem, který se dostává do popředí je kritika narušování životního prostředí. Podle těchto úředních údajů se 56% podnětů ukázalo uskutečnitelnými.

Co je všechno tajné?

V Československu je samozřejmě vysoce tajné vše, co souvisí s armádou a policií. Voják, který u piva řekne, jak se jmenuje jeho velitel, se vystavuje nebezpečí vězení až do výše několika let. Ale státním tajemstvím je — podle oficiálního výkladu — "každá důležitá skutečnost, která souvisí s činností národního výboru, soudu nebo jiného státního orgánu, státní, hospodářské — družstevní nebo společenské organizace". A to je prakticky vše, co se kolem člověka denodenně veřejně děje. I taková tajemství jsou chráněna zákonem a za jejich vyžrazení hrozí trest odnětí svobody.

Trestná mládež

Na tři denním semináři jednali odborníci o stavu zločinnosti mezi čs. mládeží. Byla uvedena čísla: v r. 1973 spáchalo přes 16.000 mladistvých a přes 11.000 dětí více než 30.000 kriminálních deliktů. Má se teď uvažovat o tom, jak tyto jevy odstraňovat především mezi těmi nejmladšími.

Lodě pro usfati

Slovenské loděnice v Komárně vyprojektovaly a postavily pro Čs. dunajskou plavbu remorkér a tankové čluny o nosnosti 1500 tun. Čluny budou z bratislavského Slovnaftu dopravovat horký asfalt a mazut do Jihošlovenských celulózek a papíren ve Štúrovu.

EKO-FILM

V Ostravě se konala mezinárodní přehlídka filmů s tematikou "Životní prostředí". Kromě východoevropských států se přehlídce zúčastnila i celá řada západních zemí včetně USA, Kanady, Anglie, západního Německa — Francie a Japonska.

Čechy-Slovensko

Na pražské filosofické fakultě byla instalována výstavka o styech této vysoké školy se Slovenskem. Dokumentovala vzájemné vztahy už z doby předbělohorské, pak kolem r. 1848 a vývoj do r. 1919, za první republiky i po válce. Těžištěm výstavy bylo období po první světové válce, kdy celá řada českých vědců spolupůsobil při založení University J. A. Komenského v Bratislavě. V letech 1882-1919 vychovala Karlova universita početnou slovenskou inteligenci, která v domácím prostředí tehdy studovat nesměla.

Odboráři v NSR

Delegace vedení čs. odborů navštívila své západoněmecké kolegy na oplátku za jejich loňskou návštěvu v ČSSR. Delegáti v čele s předsedou ÚRO Hoffmanem shlédli některé velké závody a hovořili s odborářskými funkcionáři.

Lékaři pro Kuvajt

Chirurgická klinika v Hradci Králové se řadí mezi špičkovou pracoviště v republice, a v oborech kardiologie, hrudní a cévní chirurgie dokonce přesahuje její rámec. V současné době zdejší lékaři školí kuvajtské odborníky v srdeční chirurgii a kardiologii.

O ochraně vod

V Ostravě byl uspořádán seminář o ochraně vod před škodlivými látkami. Odhaduje se, že ročně způsobí znečišťování vodních toků průmyslovými a zemědělskými odpady škody za jeden a půl miliardy korun. Na znečištění se ze 60% podílí zemědělství, z 25% průmysl a z 15% obyvatelstvo. Nejhorším nepřítelem jsou velice jedovatá dusíkatá hnojiva. Předpověď je mnohem temnější; do r. 2000 se znečištění ze zemědělství ještě zdvojnásobí z průmyslu dokonce zpětinásobí. Z českých a moravských řek nemá větší problémy jen Dyje. Na 5000 kilometrů dnes už vůbec nežijí ryby nebo jen v podobě plevelu. Zároveň se snižuje vydatnost vodních zdrojů. V Břeclavi se např. pro nízký tlak nedostane už od odpoledních hodin voda do vyšších pater obytných domů.

Jak žijí důchodci

V Československu končí plná ekonomická aktivita občanů zpravidla dovršením 55 let u žen a 60 let u mužů, což je zákonný věk pro nabytí starobního důchodu (penze). Plných 80% oprávněných občanů přestává v té době pracovat. Z celkového počtu obyvatelstva činí tito lidé 22%, což je o 1% víc než je počet dětí a mládeže do 14 let. V letech 1969 — 1972 dnešní režim důchodce cenovým moratorium a jednorázovým zvýšením penzí oproti jiným vrstvám obyvatel zvýhodnil: růst důchodů předstihl růst průměrných mezd. V r. 1972 činil průměrný důchod údajně 782 Kčs měsíčně, což bylo oproti r. 1968 o 21 bodů víc, zatímco mzdy stouply pouze o 20 bodů. Podle úředních statistik činilo rozvrstvení výdajů osobní spotřeby u důchodců: 471 Kčs za potraviny včetně veřejného stravování, 178 Kčs za průmyslové zboží a 140 Kčs za služby. Zatímco u potravin, kde bylo zmrazení cen nejvýraznější, důchodci získali, ztratili naopak na nájemném a komunálních službách: tady vý-

daje vzrostly od r. 1968 do r. 1972 o 62%. Přitom jsou na tom ovšem v poměrném stupni výdajů oproti zaměstnancům důchodci hůře: po nákupu potravin jím na vše ostatní zbyde jen 44%, zatímco pracujícím 64-68%. Přitom se ekonomové shodují v tom, že napříště už nebude možné zvyšovat životní úroveň důchodců prostřednictvím malobchodních cen, protože je už nelze snižovat. Počítá se spíše s jednorázovými podporami pro penzisty: na otop, na šaty, na malování bytu, na ložní prád-

lo, a pak se zvýhodněními sazbami za služby, jako např. jízdné na hromadných dopravních prostředcích — stravování ve veřejných podnicích, zlevněné vstupné na kulturní podniky, výhodná rekreace. Otázkou zůstává, co se stane, až bude cenové moratorium ze státně-ekonomických důvodů neudržitelné. Pak budou penzisté první, kdo na zrychlené zdražování doplatí. Chystaná přestavba velkoobchodních cen už naznačuje, že ani čs. ekonomika se bez cenového pohybu napříště neobejde.

Čs. problém a détente

K tomuto tématu uspořádal ve Vídni 18. a 19. května mezinárodní seminář rakouský výbor solidarity s Československem. Znamý levicově orientovaný prof. západoberské university O. Flechtheim ve svém referátu na semináři se jednoznačně vyslovil pro politiku uvolnění, ale odmítl, aby tato politika byla nekriticky glorifikována. Jejím cílem nesmí být jen potvrzení současné sféry vlivů, ale skutečná mírová politika dorozumění. A k tomu patří, jak řekl, že se o československé otázce nebude "šarmantně mlčet", ale když se naopak veřejně prohlásí, že důležitým krokem ke skutečnému uvolnění mezi USA a SSSR, mezi Západem a Východem by bylo řešení československé otázky, nejméně odchod sovětských jednotek z Československa.

Katolicky orientovaný politolog, univ. prof. A. Pelinka odmítl pasivní mírovou politiku, která se spokojuje s tím, že není válka a zastával se aktivní mírové politiky, která usiluje o odstranění nebezpečí konfliktů. Za jedno z takových nebezpečí označil současnou situaci v Československu a zdůraznil, že Rakousko, má-li dělat mí-

rovou a neutrální politiku, nemůže zůstat k této skutečnosti lhostejný.

Třetím referentem na semináři byl J. Pelikán, který se zabýval otázkou uvolnění z československého pohledu. Uvedl, že zkušenosti minulých 25 let dokazují, že studená válka a mezinárodní napětí stalinské režimy nejen neoslabily, ale naopak posílily nejdogmatičtější elementy, kdežto zmírnění napětí bylo vždy provázáno uvolněním tlaku uvnitř těchto států. Také současný mezinárodní vývoj bude mít na čs. vnitřní situaci vliv, i když se tomu současný režim snaží čelit zostřováním represe. Vedle J. Pelikána se semináře zúčastnili také Zd. Hejzlar, J. Pokštel, R. Luža a P. Janýr. **ph**

Film o metru

Režisér Jaromil Jireš natočil film "Lidé z metra". Jsou to tři filmové povídky, odehrávající se na pozadí stavby pražské podzemní dráhy. Režisér viděl v této stavbě nejen kulisu, ale i dějový prvek. Kritici píší, že výsledek odpovídá tomuto záměru jen zčásti.

LIVE AND WORK IN BEAUTIFUL OKLAHOMA

EXCELLENT IMMEDIATE OPPORTUNITIES FOR: JOURNEYMAN MACHINISTS

For construction of tooling and dies for manufacturing operation. Heavy experience and education required. Permanent openings now exist for the above classification. Rates to \$6 per hour on 45-hour week. Excellent benefits including sick leave and pension plan. Call or send resume:

(405) 338-3326 — INDUSTRIAL RELATION MANAGER

ADAMS—HARD FACING CO.

802 N. E. 6th

Guymon, Oklahoma 73942

ZAJÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy vnovaly bodré místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu:

AMERICKÉ LISTY,

Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz

Přihlašuji se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhraňete.) Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní dít i šekem nebo money order.

Jméno:

Adresa:

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent:

Socialismus a kapitalismus

Ferdinand Peroutka

V.

Jako analytik Marx zasluhuje slávu, již se mu dostalo. Není jasno, proč se někde ještě udržuje jeho dobrá pověst jakožto proroka. Osobně si zakládal nejvíce na tom, že odhalil mechanismus dějin a jeho nevyhnutelný výsledek. Prohlásil za vědecký poznatek tuto teorii: kapitalismus, poháněn svými démony, je odsouzen k tomu, aby neúchylně pokračoval ve své bezohlednosti; nastane obecná pauperisace, dělníci budou dále zbídačováni, střední stav bude zničen — každý bude nesnesitelně chudý mimo kapitalisty. Pak socialismus snadno zvítězí. Takový senační, romantický děj se nedostavil. Během století, jež následovalo po této Marxově předpovědi, chudoba byla spíše omezována nebo odstraňována, sociální péče objevena a postupně organizována, střední stav bohatl, životní úroveň dělnictva trvale stoupala. Ukázalo se, že chuť prorokovat má být zdrženlivější, a že Marx buď nebyl vědec nebo že věda o budoucnosti neexistuje. Jeden omyl měl za následek druhý. Dělnictvo, které nebylo dále a dále zbídačováno, neukazovalo se tak nerozbornou falangou socialismu, jak Marx očekával. O Americe možno říci, že kapitalismus tu dokonce existuje s vřelým souhlasem dělníků. Oni to jsou, kteří mají na svých autech nejvíce nálepek s heslem "At' žije Amerika", "Bud' věren Americe". V každém případě jich nalepují více než profesori. Projevují vděčnost k zemi, která jim dává dobré živobytí. To by zděsilo Marxe a Lenina.

V době, kdy psal "Kapitál", Marx vyjádřil znepokojení nad tím, že "naš vliv se daleko více rozšiřuje mezi funkcionáři než v dělnické třídě". Jakási to předtucha, že komunistický socialismus bude pevněji zakořeněn mezi funkcionáři strany než mezi dělníky. Marx shledával, že jeho myšlenky přitahují a rozehvívají i buržoasní funkcionáře, ale neradoval se z toho. Měl své mínění o vratkosti vzdělanců, a hledal pro socialismus stálejší základnu. Velmi pravděpodobně za jednoho dělníka se k němu hlásilo pět nebo deset studentů. Bylo-li to tak, poměry tehdejší značně se podobaly poměrům nynějším, kdy idea revoluce je představována zejména skupinkami studentů. Tyto skupinky se egoticky přou mezi sebou. Spory mezi nejmenšími jednotkami se zdají být odkazem — jenž zbyl po trockismu v exilu.

Ideje socialismu a jeho formulace byly v první polovině devatenáctého století dílem vzdělanců, ne instinktu dělnické třídy. Saint-Simon

byl šlechtic. Lassalle syn zámožného židovského obchodníka a lev salonů. Marx a Engels se vynořili z téže společenské vrstvy. Zatím dělnická třída usilovala o vyšší mzdy a více volného času, místo aby se chystala převrátit svět. Marx a ještě více Lenin byli si vědomi toho, že bude třeba dělnickou třídu teprve vychovat k socialistickým ideám. Tak se opakuje to divadlo, že kdo nejsou dělníci, vyhlašují to či ono jménem dělníků. Někdy to bývá obzvlášť nepravdivé. V Americe dělníci si nasazují přílby a revolucionáře spíše honí než aby se k nim přidávali. Některé skupinky revolučních intelektuálů hledají, kdo by jim půjčil své svaly, a navazují nejintimnější spojení s černochy. Zajisté musilo mít své příčiny — proč dělnictvo ne vždy spěchalo — nebo ještě nespěchá — aby přijalo své dobro z rukou socialismu.

Nejdříve toho byla ta příčina, že dělnictvo ještě nedospělo k širším a abstraktnějším myšlenkám, které vznikají jen na půdě vzdělání. Mnohem později pak příčina, že dělníci shlédlí ukázky socialismu, které se jim nelíbily.

Ve své pohodlné agitační periodě sovětský komunismus nemluvil k davům o ničem tak často jako o nesmírném a skoro bleskurychlém zvýšení životní úrovně, které nastane, jakmile davy mu dají moc. Ale, když po válce sovětský komunismus ovládl několik zemí, neukázal se místem v této věci, mnohem spíše bídilem. Zatím co v okolí životní úroveň stoupala skoky, sovětské obyvatelstvo hlodalo na kestech, které zbyly. Dělnictvo nebylo tak uzpůsobeno, aby chápalo jemnosti Marxova historického materialismu, klonilo se k tomu, co bývá nazýváno materialismem vulgárním. Když po politickém vítězství, které mělo všechno rozřešit, dělníci a jejich ženy neopak byli zapleteni do denního zápasu o jídlo a jiné životní potřeby, až do mléka a chleba, jehel a nití, dvě myšlenky v nich rostly: že socialismus se kompromitoval ve svém hlavním sociálním cíli, v ulehčení a pozdvižení hmotného života. A že, jde-li o nasycení, člověk se může nasytit pod vládou různých směrů, zejména, jak se zdálo, v kapitalismu. Ve výši nad fakty komunistická propaganda se zoufalým odhodláním sestavovala legendy o bídě dělnictva v západních státech. To podvrátil Nikita Chruščov. Byl na návštěvě v Americe, po návratu řekl doma: "Viděl jsem americké dělníky, žijí si dobře."

Avšak dělnické zklamání ze sovětského socialismu bylo mnohostranější. Jak jinak ani nemohlo být, dělníci se

nesmířovali s kapitalistickou vládou člověka nad člověkem, se způsobem, jakým kapitalisté a jejich zřízení poroučeli. Očekávali, že, až socialismus přijde, na pracovních místech zavládne bratrství. Přišlo to zcela jinak. Když roku 1861 nevolnictví v Rusku bylo zrušeno, básník Někrasov napsal: "Přetřhl se řetěz veliký, přetřhl, a tím jedním koncem zasáhl pány a tím druhým mužiky." Po pádu kapitalismu v Rusku dělníci po nějakou dobu se dívali na to, jak buržoasie je trestána i účastníci se toho.

Teprve později na ně přicházely myšlenky, kam je samotné donesla socialistická vlna. Fakta byla nečekaná a úžasná. Objevilo se, že aspoň po jedné, ale závažné stránce dělníci mohou dávat kapitalismu přednost. Kapitalista trestal prohřešky proti pracovní disciplíně propouštěním z práce. Socialismus, jak se představil, trestal totéž sibiřským koncentračním táborem. Nepochybně hlavním důvodem, proč sověty tak nenávisťně se vzpírají tomu, aby poměry v sibiřských táborech byly veřejně rozbirány, je ta pravda, že tábory byly většinou naplněny dělníky. To vyhodilo do povětří základ sovětského státu, ideologii. Oficiálně byl tento stát vládou dělníků — neoficiálně miliony dělníků byly na nucených pracích na Sibiři, spali v chatrných boudách, drželi se na živu chudou vězeňskou stravou a byli vystaveni libovůli dozorců. Se socialismem přišla v Rusku hrubá doba, byl vyhlášen i trest smrti pro děti, jedinečný to výkon ve světovém zákonodárství. Dělníci po obou stranách sovětské hranice pocítili, že místo osvoboditele přišel nový, nemilosrdný pán, a že sovětský socialismus selhává i v životní úrovni i v humanismu. Jejich rozhodnutí pro socialismus přestalo být tak automatické, jak Marx očekával.

Tak se stalo, že nevytrvali dělníci neprodyšně uzavření ve své třídnosti, na jaké zejména Lenin spoléhal a o nichž si myslel, že jsou věční — aspoň po jedno nebo dvě století. Musil váhat, čeho si více přát, zda toho, aby dělnická třída vyspívala, nebo toho, aby nevyspívala. Neboť zároveň s jejím vyspíváním, s občanským uvědoměním a s občanskou hrlostí, mohou vzniknout obtíže pro diktaturu, jakou Lenin měl železně na mysli. Poněvadž měl plány nejen s Ruskem, nýbrž s celým světem, nejvíce ze všeho se obával, aby bojovnost dělnické třídy neochabla. Ale v tom jeho přání nemohlo hrát hlavní roli. Bojovnost té nebo oné vrstvy není stálá věličina, je podrobena okolnostem. Jestliže většina hmotných cílů socialismu je jinde

Československé kovy

Podle jednoho odborného rozboru, zveřejněného v čs. ekonomickém tisku, se v 50. letech — "v podmínkách izolace od kapitalistických zemí" — stalo téměř oficiálním názorem, že ČSSR je stát s dostatečnými surovinovými zdroji. Tento extenzivní vývoj trval až do r. 1957, kdy se začala používat důsledněji ekonomické hlediska, tj. nakupovat i v zahraničí. Podle studie pak zvláště v letech 1964-70 došlo k dalšímu vývoji, tj. k podcenění domácích zdrojů (i v oblasti uhelné těžby): v té době bylo uzavřeno několik desítek tzv.

lépe obstarána, než v zemi socialismu, jestliže vedle toho, s druhé strany hranic svoboda a občanská práva lákají, není to potrava pro revoluční instinkt, a polnice socialismu zní méně hlasitě. Jako mnohý jiný rozmach, tendence vzrůstu výroby je kapitalismu vrozena. Zcela mimoděk to vlivně řešilo také otázku mezd. Velká výroba předpokládá velký konsum, kapitalista nemůže na bedny se svými výrobky psát: "Vyroblil jsem, nevím komu". Výroba a konsum jsou dvě stránky téže věci. Ne úmysl kapitalistův, nýbrž schopnost lidí kupovat na konec rozhoduje o rozsahu výroby. A vzrůst mezd, následkem toho vzrůst úspor, přiletích dělníky tam, kde nikdy nebyli, mezi finance ry hospodářského života. Časopis radikálních intelektuálů na západě shrnul tento děj, tak odlišný od toho, co Marx očekával, do článku s ironickým a hořkým titulem: "Dělníci všech zemí, investujte."

Nic na světě není jednou pro vždy rozhodnuto. Soutěž mezi socialismem a kapitalismem, mezi kolektivním svědomím a individuální vlohou bude pokračovat. Ale bude to soutěž v jiných podmínkách, na jiné úrovni. Themata budou jiná, než — jak se chce říci — starobylá už témata Marxova a Leninova.

(Dokončíme.)

"neefektivních" těžebních závodů. Dnes se státní správa rudných dolů snaží navázat na tradice klasických těžebních oblastí jako je Kutná Hora, Příbram, Cínovec, Krásno, Banská Štiavnica, Kremnica, Jilové a podl. oblastí, známých hlavně v těžbě zlata, stříbra, cinu a dalších kovů už od středověku. Hlavní ložiska tu ovšem byla vyčerpána už koncem minulého století, takže pak (a podnes) bylo třeba moderními metodami geologického průzkumu nalézat a hodnotit výnosnost ložisek nových. Podle nejnovějších studií lze počítat s dalším rozvojem těžby takto: u železných rud se soustředit na slovenské Rudohorí (Spiš-Gemer), u měděných na oblast Banské Štiavnice, Rudňany a Fichtelbühl, s menší možností v Jeseníkách, což platí i pro rudy olovnat-zinkové. Tady počítá průzkum i s ote-

**PODPORUJTE
ČESKOU
NÁRODNÍ
ŠKOLU**

věním nových dolů na Příbramsku. Cíno-wolframové rudy se nadále budou těžit především v ložisku Cínovec jih a Krásno, tedy v severních Čechách. Pro efektivní rozvoj těžby pokládá rozbor důležitě, aby se její ekonomie — v ústředním dvacetiletém plánu — nestanovovala podle hodnoty kovů v koncentráte, ale až po hutnickém zpracování. To má umožnit dlouhodobější hledisko, počítající s vývojem světových cen. Nezbytným předpokladem efektivní těžby je ovšem modernizace a vybudování nových hutnických kapacit, čímž by se odstranil nevýhodný vývoz některých koncentrátů. V opačném případě se další rozvoj čs. těžby pokládá za ekonomicky problematický. Surovinové potřeby by se měly dále zajišťovat početnějším podnikáním s čs. účastí v rozvojových zemích, jak je tomu (v počátečním stadiu) dnes v afrických státech Nigérie — Maroko a Zambie.

Chcete strávit vaše prázdniny v krásnej prírode?

Chcete sa osviežiť vzduchom voňajúcim priskyriceou borovej hory?

NAVŠTÍVTE

SOKOL WOODLANDS letovisko

v krásnych Catskillských horách, len dve hodiny cesty z New York City. • Prvotriedna krajanská kuchyňa, kúpanie, vychádzky do hôr, možnosť člnkovania na krásnej Delaware River, kľud a pritom pobavenie. • Primerané ceny, zvláštna zľava pre dlhodobý pobyt. • O rezervácie, alebo bližšie informácie píšete na:

SOKOL WOODLANDS

MAIL ROAD, BARRYVILLE, N. Y. 12719

Telefon 914/956-8413, alebo 201/676-0280

BREŽNĚVOVY
POTIŽE

Vlády východního bloku to mají na první pohled snadné. Nicméně socialistická cesta není nijak hladká. Není také zcela izolována od světové inflace, naftové krise a jiných problémů. A co se týče generálního tajemníka Leonida Brežněva, jeho stezka je patrně stále strmější. Leccos naznačuje, že se Brežněv po ní ubírá s menším sebevědomím a podporou než předtím. Vnitropoliticky otřásla jeho postavením žňová kalamita z roku 1972 a cíle běžné sovětské pětiletky musely být zrevizovány směrem dolů v takových stěžejních sektorech, jako jsou paliva, energetika, železo a ocel. Ale ani zahraniční politika nevydala všechny očekávané plody. Svou novou politiku vůči Západu, která měla zajistit Sovětům vyspělou techniku a velké úvěry, založil Brežněv na osobních stycích s Nixonem, Pompidouem a Brandtem a zlepšil styky i s bývalou konservativní vládou v Británii. Ze všech těchto partnerů v takzvaném uvolňování napětí mu zbývá už jen americký prezident. Ten má však z vnitropolitických důvodů značně svázané ruce. Sovětský obchod se Západem sice značně vzrostl, ale Brežněv přecenil kapacitu západního průmyslu i ochotu západních vlád a institucí poskytnout Sovětům laciné úvěry. Ženevská konference o bezpečnosti přinesla sice Sovětům určité uspokojení v otázce hranic, ale otevřená diskuse o volnějším pohybu lidí a informací je přivedla do značné tísně. Tyto obtíže ještě vzrostly v důsledku světové naftové krise a inflace na Západě. Sovětům chybí technika, potřebná k využití přírodního bohatství, zejména ropy. Je velice pravděpodobné, že se sovětský petrolejářský průmysl dostane v příštích letech do nemalých obtíží.

To zneklidňuje východoevropské partnery Moskvy — kterým už bylo řečeno, aby se spoléhali méně na sovětskou ropu. Těmto zemím však chybějí tvrdé valuty na nákup na světových trzích. Navíc inflace na Západě hatí plánování na území sovětského bloku a její účinky nelze dlouho potírat státními subwencemi a kontrolami. Přidáme-li k tomu vše-

Mezinárodní přehled

mu rostoucí napětí s Čínou a neklid mezi menšinami v Sovětském svazu, můžeme si představit, že ti v Moskvě, které nikdy nenadchla Brežněvova politika, začínají klást některé nepříjemné otázky. K nim patří generalita, která je proti kontrole zbrojení, některé živly ve státní bezpečnosti, kteří se obávají důsledků širších styků se Západem, a někteří nacionalisté, kteří nechtějí, aby sovětské přírodní zdroje sloužily cizincům. Tato oposice byla neutralisována jednak tím, že do politbyra byli přiřazeni ministři obrany a předseda Výboru státní bezpečnosti, jednak ujištěním, že nová politika vůči Západu bude úspěšná. Jsou-li výsledky teď méně okázalé, než se očekávalo, oposice v Moskvě je nepochybně sebevědomější. Určité náznaky toho lze už vidět v sovětské neústupnosti na ženevské konferenci o bezpečnosti, na vídeňských jednáních o vzájemném snížení ozbrojených sil a výzbroje a v rozhovorech o omezení strategických zbraní. Snad je tím třeba vysvětlit také méně jednotný tón sovětských komentářů k zahraničním záležitostem. Od plánů na světovou konferenci komunistických stran bylo zřejmě zatím upuštěno. Chystané oslavy jubilea sovětské akademie věd byly náhle zrušeny. Emigrace Židů ze sovětského svazu ustala. Brežněv není už šmahem veleben za své činy. To všechno a ještě jiné věci ukazují na určité váhání a distancování v Kremlu. Zčásti to snad způsobila nejistota stran politického osudu prezidenta Nixona, ale nepřekvapilo by, kdyby znovu ožila debata o tom, do jaké míry se SSSR má a může otevřít Západu.

Ký

SPORO KANDIDÁTY

Věc začala — jako většina politického dění v Rakousku — výrokem kancléře Bruna Kreiského. Na tiskové konferenci Kreisky řekl, že kandidát socialistů, nynější ministr zahraničí Rudolf Kirchschläger, byl vždy věrný demokrat. Novináři se pak zeptali, zda tím chtěl kancléř říci, že se kandidát konzervativní lidové strany, innsbrucký starosta Alois Lugger, někdy zpronevěřil

demokracii. Kreisky na to připomněl, že Lugger byl v první polovině 30-tých let členem "Heimwehru" — domobrany, ustavené autoritativním režimem kancléře Engelberta Dollfusse. Podle Kreiského to byla fašistická organizace, jejíž členové přísahali, že v Rakousku odstraní demokracii západního typu. Kancléř dodal, že neměl v úmyslu poukázat na Luggerovo členství v domobraně, a že každý člověk má právo na politické omyly v mládí. Přesto však poznamenal, že by politik s touto minulostí neměl kandidovat na nejvyšší úřad ve státě. Prohlášení, které na Kreiském novináři svými otázkami vymámili, vyvolalo rozhořčený protest lidové strany a bylo hlavním kamenem úrazu, na kterém se rozbilo jednání mezi lidovci a socialisty o slušném předvolebním boji. Lugger trvá na stanovisku, že Heimwehr nebyla ničím horším než polovojským útvarům k ochraně hranic.

Kirchschläger sám se nepokusil vytloukat kapitál z Luggerovy minulosti. Na tiskové konferenci prohlásil — že posuzuje každého podle jeho současných činů a názorů a nikoho neodsuzuje za někdejší členství v Heimwehru nebo třeba i v nacistické straně. Přiznal, že byl dokonce sám členem "Vlastenecké fronty", ustavené rovněž Dollfusovým režimem. Tehdy mu prý toto rozhodnutí připadalo správné, i když by je dnes nechtěl obhajovat.

Po tomto upřímném projevu řekl Kreisky na příští schůzce s novináři, že Heimwehr byla militantní organizace s cílem vymýtit demokracii, kdežto členství ve Vlastenecké frontě bylo prakticky povinné pro všechny státní zaměstnance. Připomněl, že socialistická strana, kterou Dollfuss zakázal, doporučila svým členům, aby raději do fronty vstoupili, než aby riskovali ztrátu zaměstnání. Komunistická strana, která hned na zátoku kampaně vyzvala své stoupence k bojkotu voleb, použila této příležitosti k tomu, aby označila oba kandidáty šmahem za fašisty.

RŮZNICE MEZI
EGYPTEM A LIBYÍ

Vztahy mezi Egyptem a Libyí — už delší dobu značně zatížené — klesly patrně na nejnižší bod. Egyptský prezident Anwar Sadat obvinil libyjského vůdce Nuamara Kaddáfího, že před říjnovou válkou s Izraelem a po ní zahájil pomlouvačskou kampani proti Egyptu. Káhírský list Al Ahram otiskl výňatky ze Sadatova nedávného tajného poselství libyjské Radě revolučního velení, v němž egyptský prezident obvinil Kaddáfího, že napadal Egypt,

bral v potaz jeho stanovisko a sabotoval jeho úsilí. Sadat řekl, že tripolský rozhlas zaútočil na Egypt na přímý rozkaz plukovníka Kaddáfího. Libyjské vedení mělo plné právo nesouhlasit s Egyptem, ale učinit z války předmět potup na vlnách rozhlasu nemá obdoby v dějinách, vyzdvihl Sadat a prozradil, že Libye nedodržela své sliby, pokud jde o dodávky ropy a válečného materiálu, jakož i finanční pomoc Egyptu. List Ahram poznamenal, že není zvykem zveřejňovat tajné dokumenty, které si vyměňují hlavy států, ale dodal, že je právem arabského národa, aby znal všechna fakta tím spíše, že libyjská vláda nedávno uveřejnila takzvanou bilanci své pomoci za říjnové války.

Různice mezi Egyptem a Libyí propukly na venek v létě loňského roku, když Sadat odmítl Kaddáfího plán na bezodkladné sloučení obou států. Vztahy mezi oběma zeměmi se zhoršily, když Kaddáfí kritizoval Sadatovo rozhodnutí zahájit válku proti Izraeli a potom jeho souhlas se zastavením palby. Podle pozorovatelů, Sadatova ostrá důtka Libyí a jeho osobní kritika plukovníka Kaddáfího naznačují, jak vážně se zhoršily styky mezi oběma arabskými zeměmi.

SSSR A EHS

Schůzkou západoněmeckého velvyslance v Moskvě Ulricha Sahma s generálním tajemníkem Rady vzájemné hospodářské pomoci Nikolajem Fadějevem byly vytvořeny podmínky pro zahájení předběžných jednání mezi Evropským hospodářským společenstvím a RVHP. Sahn zdůraznil z rozhovorů už dřívější rozhodnutí Společného trhu, že je možné jednat s RVHP o případné spolupráci, že však veškeré styky musí probíhat přes komisi EHS. O tom už informovalo bruselské středisko Evropského hospodářského společenství Radu vzájemné hospodářské pomoci na podzim minulého roku, což byla odpověď na neoficiální Fadějevův kontakt s EHS v srpnu. Fadějev tehdy navrhl, aby oba bloky zkoumaly možnost kontaktů pro případná jednání. Podrobnosti tehdy nevedl. Později však RVHP považovala odpověď hospodářského společenství za negativní. Cílem nedávného Sahmova rozhovoru bylo zbavit RVHP tohoto názoru. V ústředí Evropského hospodářského společenství se očekává, že v příštích měsících selepší vyhlídky pro jednání obou bloků, protože obě strany chtějí do prvního ledna příštího roku přesně vytýčit svá stanoviska. V ten den totiž musí být všechny dvoustranné obchodní smlouvy členských zemí Evropského hospodářského společenství s východoevropskými

státy nahrazeny dohodami společenství s každou jednotlivou východoevropskou zemí.

Tento nový systém předpokládá přímé kontakty mezi Společným trhem a jednotlivými východoevropskými zeměmi, případně mezi oběma bloky. Záleží na tom, jaké právní a technické normy budou přijaty.

V rozboru komise Evropského hospodářského společenství o Radě vzájemné hospodářské pomoci, uveřejněném letos v březnu se konstatuje, že neexistuje oficiální dokument, který by jasně stanovil pravomoci RVHP v zahraničních stycích. Zároveň rozbor zjistil, že Rada vzájemné hospodářské pomoci není nadnárodní organizací, není celní unií, ani svobodným pásmem obchodu, nýbrž že jejím hlavním cílem je koordinovat hospodářské plány členských zemí. Rozbor upozorňuje, že současná struktura RVHP neobsahuje nic, co by musilo ovlivnit vztahy s nečlenskými zeměmi. Je možné, že po prvním lednu přistoupí některé východoevropské státy na nové podmínky Evropského hospodářského společenství a budou s ním jednat přímo. Mohly by to být například Polsko, Československo a Maďarsko, které mají značné hospodářské styky se Společným trhem a se Západem, jakož i Rumunsko, kterému byly poskytnuty všeobecné výhody obchodu s EHS. Takový krok by však mohl zároveň znamenat rozkol v řadách RVHP a mohl by vytvořit situaci, jakou si evropské společenství nepřeje.

SOUDIT PODLE
POLITIKY

Je předčasné zaujímat stanovisko ke složení nové francouzské vlády. Kabinet Giscarda d'Estainga bude možno posuzovat až podle jeho politiky.

Z politických stran reagovali komunisté naprosto záporně. Ale socialisté, kteří byli v kampani před prezidentskými volbami jejich spojenci, jsou v kritice zdrženliví. Ústřední tajemník socialistické strany, Claude Estier, poukázal na to, že Giscard odmítl všechny osobnosti, které představují gaullistický duch a tradici. Gaullisté mohou být podle jeho názoru dotčeni rovněž tím, že Giscard d'Estaing vzal do vlády zástupce reformního hnutí. Z toho, jak prezident obsadil resorty zahraničí, hospodářství, financí, výchovy a zdravotnictví, lze usuzovat, že si ponechává široký prostor, aby mohl do těchto oborů přímo zasahovat a řídit jejich politiku. Jean Lecanuet, představitel hnutí demokratického středu a nový ministr spravedlnosti, řekl: "Nynější vláda představuje svým složením novou parlamentní většinu a přání obyvatelstva, aby se začalo s prováděním reformu. Je to mladý, agilní tým", dodal Lecanuet.

DOMÁCÍ KURS BIBLE

Nabízíme vám zdarma a nezávazně písemný biblický kurs o 20 úkolech.

Jméno

Ulice

Město

CZECH HOME BIBLE COURSE

1228 S. Euclid Avenue

Berwyn, Ill. 60402

Rudá flotila v Indickém oceánu

Koncem dubna začali američtí ženisté s odstraňováním min ze Suezského průplavu. Byly tak zahájeny přímé práce na znovuootevření tohoto důležitého průplavu, spojujícího Středozemní moře s Indickým oceánem. Je nesporné, jak velký význam bude mít opětná plavba touto vodní cestou pro mezinárodní obchod. Avšak nejen pro plavbu obchodních lodí, ale i lodí válečných! Znovuootevření Suezského průplavu povede také k tomu, že vojenské lodě světových námořních mocností se budou častěji setkávat v Rudém moři, v Perském zálivu a v Indickém oceánu.

Západní vojenští odborníci jsou toho názoru, že znovuootevření Suezského kanálu zvýší údernou sílu především sovětského válečného loďstva. Dnes musí sovětská válečná plavidla z Černého moře do Indického oceánu urazit cestu kolem Afriky v délce 11.000 námořních mil. Znovuootevřením Suezského průplavu se tato cesta zkrátí na pouhých 2.200 mil. Velké zkrácení této námořní cesty umožní rychlé přesuny sovětských válečných lodí, čímž se zesílí jejich úderná síla současně ve třech oblastech — ve Středozemním moři, v Indickém oceánu a v Tichém oceánu. Stále se stupňující námořní aktivitu rozvíjí Sovětský svaz obzvláště v Indickém oceánu. V letech 1968-1973 se zde přítomnost sovětských válečných lodí zdeviásobila a, jak prohlásil americký vrchní velitel námořních sil admirál Zumwalt, Sovětský svaz po znovuootevření Suezského průplavu bude schopen rapidně zvýšit svoji zásobovací kapacitu a udržovat v Indickém oceánu významné námořní vojenské síly.

Není náhodou, že od roku 1968 věnují v Moskvě tak intenzivně svoji pozornost oblastí Indického oceánu. Po generace byl tento oceán prakticky britským mořem. V lednu 1968 Wilsonova laboristická vláda však prohlásila, že Velká Británie si z finančních důvodů nadále nemůže dovolit udržovat svůj nákladný vojenský aparát "východně od Suez" a proto odtamtud do konce roku 1972 stáhne své vojenské jednotky, což se i stalo. Takto vzniklé vojenské vakuum využila Moskva ihned pro sebe. Již v březnu 1968 příplula do Indie na návštěvu eskadra sovětských válečných lodí. Většina plavidel pobývala v oblasti po týdně, přičemž navštívila nejrušnější indické přístavy. Od té doby jsou hlídkující plavby sovětských válečných plavidel v Indickém oceánu na denním pořádku. Přítomnost této rudé flotily (čítající vedle ponorek i těžké raketové křižníky třídy Sverdlov a Kašin) v Indickém oceánu není ani tak namířena proti Maově Číně jako především ke kontrole námořních cest pro zásobování západní Evropy, Japonska a Afriky naftou. Těžiště sovětské strategie v oblasti Indického oceánu tvoří zřejmě Indie, které v Moskvě přisoudili základní roli při uskutečňování jejich zámyslů v jihovýchodní Ásii.

Je známo, že Indie patří k největším příjemcům sovětské zahraniční pomoci (včetně velkých dodávek zbraní a licencí na výrobu zbraní) a že v srpnu 1972 uzavřela s Moskvou "Smlouvu o přátelství a vzájemné spolupráci" na dvacet let.

Pohled na zeměpisnou mapu nám stačí, abychom viděli, jak velké kleště má Moskva ve své strategii k dispozici. Nedaleko jižního ústí Suezského průplavu v Rudém moři rozšiřují Sověty své posice. Křížuje tam neustále několik jejich válečných plavidel. V přístavech Hodeida a v Adenu jsou takřka jako doma. Dobré spojení mají v obou Jemenech a v Somálsku, které dovoluje používat své letiště. Sovětským výzvědným letounům. Sověty pomáhají i při výstavbě letiště v blízkosti Mogadiscio a nového přístavu v Birikao, který bude obzvláště důležitý pro ovládání vjezdu do Rudého moře a pro kontrolu Indického oceánu. Dalším nebezpečným profilem v Indickém oceánu je Perský záliv, neboť z něho vychází zhruba polovina západoevropského, 90% japonského a 80% afrického dovozu nafty. Stovky tankových lodí zde plují před dalekohledy sovětských hlídkujících lodí. Svoji základnu mají v iráckém přístavu Umm Kasr, který Sověty pomáhají rozšiřovat. Jedinou protisílu Západu jím jsou tři menší americké námořní jednotky, umístěné na Bahrainu, odkud však do konce tohoto roku musí z politických důvodů odejít. Britové opustili své základny v Perském zálivu již v roce 1972. Francie, další z námořních mocností Západu, musela vloni v létě stáhnout své pozemní vojsko z Madagaskaru, její námořní a letecké jednotky musí tamní základnu v Diego Suarez opustit do dvou let. Francie je sice ještě vojensky přítomna na ostrově Reunion, na Komorských ostrovech a v Djibuti při vjezdu do Rudého moře, avšak její tamní vojenské základny nejsou nijak zvlášť dobře vyvinuté. Hrozícímu narušení rovnováhy sil v jihovýchodní Ásii — vzniklému poválečným odchodem Britů, Francouzů — Holanďanů, Belgičanů a Portugalců a vznikem 40. nových států v této části světa, jakož i po znovuootevření Suezského průplavu očekávané další stupňování aktivity Rudé flotily v Indickém oceánu — dnes mohou zabránit pouze Spojené státy americké.

Jednou z mála opatření Západu k zabránění sovětské převahy v uvedené oblasti je urychlená výstavba námořní a letecké základny na britském strove Diego Garcia. Po ztrátě důležitých základen na Maltě, v Libyi, na ostrově Sokotra, v Adenu a jinde zůstal Velké Británii v Indickém oceánu právě jen strategicky důležitý ostrov z 52. korálových ostrovů souostroví Chagos, vzdálený 1500 km od jižního cípu Indie, je tak výhodně položen, že dovoluje vojensky kontrolovat cesty tankových lodí z Perského zálivu do Evropy, Afriky a na Daleký východ.

V prosinci 1966 uzavřely Velká Británie a Spojené státy dvoustrannou dohodu na padesát let, ve které dojednaly společnou výstavbu vojenské radiové a radarové ústředny pro předávání zpráv z Washingtonu a Londýna vlastním atomovým ponorkám, jejichž větší počet se v Indickém oceánu předpokládá, jakož i pro kosmické účely. Stupňující se aktivita Rudé flotily a tím hrozící narušení rovnováhy sil přiměly před kratkým časem obě smluvní strany k rozhodnutí, radiovou a radarovou ústřednu na Diego Garcia rozšířit na velkou vojenskou základnu, sloužící námořním a leteckým silám obou zemí. Přistávací plocha letiště se prodlužuje na 3600 m, připravují se další skladiště pro pohonné hmoty a střelivo, budou přitaženy velké plovoucí doky pro opravy lodí, posádka se rozšíří tak, aby byla schopna odrazit případný přepad základny. Nevýhodou je, že základnu nelze postavit jako pevnost, neboť na tomto korálovém ostrově je prakticky nemožné vybudovat bezpečné kryty pro atomové, vodíkové a chemické zbraně. Základna bude proto mít v prvé řadě význam pouze jako předsunuté pozorovací stanoviště v době míru, v kterém mohou být zásobovány a opravovány i lodě.

"Totální opozici" proti základně na Diego Garcia vyhláší Indie. Indira Gándhiová a její ministr zahraničních věcí ostře protestují proti americko-britskému projektu, který prý porušuje starší resoluci OSN, dle které má oblast Indického oceánu zůstat mírovou zónou. Přitom však neztratí ani slovo proti zvětšující se přítomnosti sovětských válečných lodí v tomto po Indii pojmenovaném oceánu. Thajsko — Malajsie, Singapur, Indonésie a Filipíny, sdružené ve Svazu zemí jihovýchodní Ásie, Asean (Association of South-East Asian Nations) odmítá stupňující se námořní zbrojení Sovětů i Američanů a rádo by mělo jihovýchodní Ásii neutralizovanou. Indonéský prezident Suharto řekl začátkem března vyso-

kým politickým osobnostem z Washingtonu a z Moskvy, že Indonésie rozhodně odmítá naznačující se soutěž ve zbrojení v oblasti Indického oceánu. V Djakartě se hlásí k ideí neutralizace méně z ideologických jako více z pragmatických důvodů, neboť vidí situaci asi následovně: Britové odešli z oblasti "východně od Suez", Američané vyklízejí asijskou pevninu a stahují se na svůj první obranný perimetr (táhnuoucí se od Aleutských ostrovů přes Japonsko, Okinavu, Filipíny a Singapur), Sovětský svaz usiluje o pevnější posice v jihovýchodní Ásii, komunistická Čína je přede dvěma a hospodářská síla Japonska opět nahání strach. V Thajsku a na Filipínách se neutralistické tendence zesilují, především z vnítropolitických důvodů a ze snah o zlepšení vztahů k Maově Číně. Nejhorlivější přívrženci neutralisace jsou v malajském Kuala Lumpuru, kde se po odchodu Britů cítí být izolováni a ohrožováni. Kritické hlasy proti neutralisaci oblasti se ozývají jen ze Singapuru, kde — tak jako i v Austrálii — jsou pro větší přítomnost Američanů v jihovýchodní Ásii.

Rudá Čína zpočátku podporovala neutralistické tendence zmíněných zemí. Od vypuknutí otevřeného nepřátelství s Moskvou však od podpory těchto požadavků upustila. Sovětské hrozbě z pevniny a z moře se snaží čelit urychlenou výstavbou svého válečného loďstva, které je dosud velmi slabé a stačí sotva k

pobřežní ochraně. Svým výpadem přes ostrov Hainan na jihovietnamské Paracelské ostrovy, které v druhé polovině ledna obsadila, a tak prakticky kontroluje vjezd do Tonkinského zálivu, dala Maova Čína zřetelně najevo, že celé Jihočínské moře považuje za svoji svrchovanou námořní zónu.

Známá je v tomto směru i Brežněvova propagace vytvoření Systému kolektivní bezpečnosti v Ásii, který by dle představ Moskvy měl být asijským satelitním pásmem vhodně doplňujícím Varšavský pakt v Evropě. Tato Brežněvova téze asijského bezpečnostního systému je výzvou vůči Západu. Má být prostředkem likvidace americké přítomnosti v Ásii. Pro Peking by to znamenalo dokončení sovětské strategie obklíčení Číny.

Přítomnost Rudé flotily v Indickém oceánu není jediná sovětská hrozba Západu. Za vlajkami válečných lodí Sovětů následují jejich obchodníci a vice versa. Již po delší dobu provádějí sovětské experti rozsáhlou hospodářskou ofensivu v přílehlých zemích Indického oceánu. I když se ve většině zemí jihovýchodní Ásie setkávají s antikomunistickým nebo vysloveně nacionalistickým postojem, s politiky, kteří vůbec nepomýšlejí na to prodat suverenitu své země za rubly, jsou přesto v Moskvě s dosaženými úspěchy spokojeni. Podařilo se jim totiž pevně zachytit v dříve zcela nekomunistické části světa.

J. Zábranský

Nechte Vaše peníze pracovat pro Vás!

Zvýšili jsme úroky a platíme nyní:

7.50% přinese 7.90%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 1.000.00 zaručené na čtyři roky

6.75% přinese 7.08%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na tři roky

6.50% přinese 6.81%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na 2 roky

5.25% přinese 5.47%

na vkladní knížky

v jakémkoliv obnose od \$ 5.00 výše.

Úroky na vkladní Certifikáty počítáme a vyplátíme čtvrtletně, úroky na vkladní knížky počítáme a připisujeme též čtvrtletně.

Peníze jsou zaručené pro každého až do \$20,000.00 vládní pojišťovnou *Federal Savings and Loan Insurance Corporation* ve Washingtoně.

Uložte si peníze u nás porostou Vám velmi rychle.

FOURTH FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1355 FIRST AVENUE, NEW YORK N.Y. 10021
aneb
2636 CENTRAL PARK AVE.,
Central Shopping Plaza, Yonkers, New York 10710
and
590 EAST 187 STREET
Bronx, New York 10458

Dopis z Kalkuty . . .

posílá našim čtenářům český námořník Květoslav Svoboda . . .

Kalkuta je dnes největším indickým městem. Má sedm milionů obyvatel. Leží na levém břehu Gangu a od moře, to jest od Bengálského zálivu je vzdálena 60 mil.

Kalkutu založil koncem sedmnáctého století anglický obchodník Job Charnock, jehož sem vyslala londýnská Východoindická společnost navázat obchodní styky s Bengálskem. Charnock se usadil v nevelké vesničce Kalikata, kde také zemřel — v roce 1692 — po krátkém pobytu a ještě kratším manželství s ovdovělou indickou šlechticnou brahmínské víry. Později bylo Jobu Charnockovi postaveno v Kalkutě mauzoleum.

Charnockova obchodní stanice se dobře rozvíjela, přicházeli sem lidé v vnitrozemí za chlebem. Britové tu později začali stavět cihlové domy evropského stylu. Později postavili nedaleko v džungli pevnost na ochranu svých obchodních zájmů.

Alespoň několik letopočtů z kalkutské historie: 1737 byla Kalkuta z velké části zničena obrovským cyklonem, 1742 se o její dobytí marně pokoušely hordy bengálských Maratů. 1756 však padla do rukou bengálským Navabům. Zničili britskou pevnost a mnoho anglických obchodníků pobili. 1757 Britové porazili v bitvě u Plassey Navaby. Kalkuta se stala hlavním městem Bengálska. Východoindická společnost obdržela statut jako "bengálská vláda". 1803 se Kalkuta stává hlavním městem Indie a sídlem britských místokráľů a generálních guvernérů. 1857 skončila vláda Východoindické společnosti. 1904 bylo Bengálsko z politických i náboženských důvodů rozděleno na dvě části, dvě samostatné provincie — Východní a Západní Bengálsko. Důvodem byly nepokoje s bengálskými nacionalisty, usilujícími o samostatný Bengálský stát. Východní Bengálsko je silně nacionalistická a islamská země. Západní Bengálsko je více méně všennárodní, to jest, jsou tam zastoupeny všechny národnosti a všechna náboženství Indie. V roce 1912 přestala být Kalkuta hlavním městem Indie. Další politické nepokoje rozhodly o tom, že se britské vládní úřady odstěhovaly do Delhi, kde Britové začali stavět New Delhi. To se stalo hlavním městem Indie v roce 1931. Jinak Delhi bylo sídelním městem indických císařů po dobu pěti století.

V roce 1947 — v prosinci, se islamský Pakistan odtrhl od Indie. Toho využilo Východní Bengálsko a spojilo se s ním. Dostalo nové jméno East Pakistan. Země měří 54.000 čtverečních mil, je

bohatá na suroviny jako juta, konopí, čaj apod. Západní Bengálsko měří 28.000 čtverečních mil a je více průmyslové, zejména Kalkuta, kde jsou velké mlýny na jutu. Bylo závislé na surovinách z Východního Bengálska a tak po jeho odtržení nastala hospodářská kalamita, nezaměstnanost a hlad. Hlavním městem Východního Pakistanu je Dacca. Kalkuta je dnes hlavní město Západního Bengálska.

1971 — březen. V takzvaném East Pakistanu nastaly krvavé nepokoje a "spojenectví" zaniklo. Byly dvě příčiny: jednak jazykový rozdíl a nesnášenlivost, — bengálští nacionalisté neměli Pakistánci příliš v lásce. Pakistanci hovoří jazykem urdů a Bengálci bengálsky. Druhý důvod byl důležitější: Bengálci požadovali od Pakistanu větší samostatnost. Byla jim odmítnuta. Tak došlo k otevřenému konfliktu, do něhož třetího prosince zasáhla Indie. V krátké době porazila indická armáda pakistánské ozbrojené síly ve Východním Pakistanu a Východní Bengálsko se prohlásilo republikou Bangladéš. To slovo — (přesněji: jsou to slova dvě), znamenají Bengálska země. Uskutečnění samostatného Bengálského státu přišlo. Národní svátek republiky Bangladéš je šestadvacátý bře-

zen 1971. Historie dala za pravdu anglickému diplomatu lordovi Curzenovi, který už v roce 1904 z politických důvodů rozdělil Bengálsko na dvě části, dvě samostatné provincie, vědom si toho, že v bengálském národě nastalo z politických a náboženských důvodů štěpení. Jeho čin se setkal s obrovskými bouřemi v Kalkutě — které způsobily, že se lord Curzen vzdal v roce 1905 místodržitelství. Po jeho odchodu Bengálsko bylo opět sjednoceno, ale politická situace pro Brity se tam značně zhoršila. A další nepokoje dosáhly toho, že Britové opustili Kalkutu v roce 1912 a přenesli své sídlo do Delhi.

A v souvislosti s Bengálskem: je to také vlast pověstného tygra bengálského. Přímočkářská oblast obojího Bengálska, která se nachází v deltovém ústí Gangu a Brahmaputry, je zarostlá tropickým pralesem. A v něm právě bengálský tygr žije. Jeho oficiální název je imponující: "Royal Bengal Tiger". Tygr je národním zvířetem Indie. Ve volné přírodě jich tu dnes žije už jenom třista. Jsou indickou vládou chráněni a nesmějí se střílet. Zvláštností jsou zde bílí tygři, velmi ojediněle se vyskytující. Kalkutská zoo jich chová pět.

SPORT

Již jen dvě kola zbývají do konce letošní první ligy kopané a stále ještě není o vítězi rozhodnuto. Výsledky posledního kola:

Plzeň-VSS Košice 5:3, Slavia-Inter 3:1, Slovan-Bohemians 2:1, Lokomotiva-Nitra 5:1, Žilina-Zbrojovka 3:1, Prešov-Ostrava 2:0, Teplice-Trnava 2:1 a Dukla-Sparta 2:0.

Výsledky předposledního kola, po kterém také ještě není znám ani sestupující ani mistr:

Prešov-VSS Košice 2:1, Ostrava-Lok. Košice 2:1, Bohemians-Sparta 3:0, Brno-Plzeň 3:1, Trnava-Slovan 3:2, Nitra-Teplice 2:0 a Inter-Žilina 0:1. Tabulka:

1. Sn Bratislava	29 35
2. Slavia	29 34
3. Dukla Praha	29 33
4. Baník Ostrava	29 33
5. VSS Košice	29 29
6. AC Nitra	29 29
7. SU Teplice	29 28

8. Bohemians	29 28
9. Sp. Trnava	29 28
10. Sparta	29 28
11. ZVL Žilina	29 28
12. Inter Bratislava	29 27
13. Zbroj. Brno	29 27
14. Škoda Plzeň	29 27
15. Lok. Košice	29 25
16. Tatran Prešov	29 25

Na ústředním stadionu Atatürk v Istanbulu (Turecko) došlo k zajímavému fotbalovému utkání. Československé mužstvo neslyšících se tam utkalo s Aksaray Sagir-lai Sportclubem a zvítězilo 2:0. Góly čs. mužstva vsítili Ronec a Hudec. Zajímavostí také je, že čs. fotbalisté nepoužili letounu, ale jeli vlakem, což jim trvalo 3 dny!

Dr. J. Řezáč, jeden z průkopníků čs. hokeje a první brankář čs. reprezentačního týmu ve dvacátých letech — zemřel v Praze ve věku 88 let.

Ve čtvrtek, 13. června začaly první zápasy fotbalového mistrovství světa na stadionech NSR. V příštím čísle přineseme původní zprávy o průběhu šampionátu, kde jsou favority Brazílie, NSR a Itálie.

NY Cosmos porazil Boston 2:1. Bylo to první vítězství v sezóně, a velmi zajímavé utkání, které Horton rozhodl v 75. min. hry na Randalls Island Stadionu před 3000 diváky. Mzpl

Varovné světélko

Na posledním zasedání ústředního výboru Komunistické strany Československa, které se zabývalo skutečně aktuálním tématem "vědecko-technického pokroku" i z hlasů různých krajských tajemníků a jiných stranických funkcionářů probleskovala ona skutečná realita, která by jako sůl vyžadovala otevřený přístup k problémům více než k řešení nazrálým. Ale jak v úvodním referátu, tak v diskusních příspěvcích strážců ideologie to zabouřilo jako na povel. Varovné světélko, které se u hrůzného vědomí nějaké skuliny v hliněné hrázi vyžadované ideologické jednoty rozsvítí každému cenzorovi, každému Koniášovi, zaplálo i tentokrát hned u několika řečníků. V podobě snad nejvýmluvnější u jednoho z předních dohlížitelů na tuto obzvlášť ostře sledovanou oblast, u tajemníka ústředního výboru Jana Fojtíka.

Středem pozornosti jeho projevu nebyla ovšem věda jako taková, ale pouze vědy společenské, jejichž stavem se (jak řekl Jan Fojtík) "v těchto dnech zabývalo předsednictvo ÚV strany" a přijalo — jak také jinak?! — "významná opatření" k zabezpečení, zdokonalení, posílení a zkvalitnění. O jaká opatření jde, vyplynulo pak z dalších odstavců tohoto proje-

vu, v nichž se nešetřilo silnými slovy především na adresu takzvaných revizionistů: ty je třeba — pozor!, pět let poté, co k tomu přikročilo nové vedení KSČ za úzké součinnosti tajemníka Fojtíka — "zdiskreditovat", "izolovat", "odhalit" a naopak "důsledně prosadit v celé oblasti společenských věd princip stranickosti a odpovědnost před stranou". To to hromobití je ovšem hodné pozoru. Z něj (a z několika dalších jeho ozvěn ve Fojtíkově projevu i jiných příspěvcích na posledním zasedání ÚV KSČ) vyplývá, že přes rozsáhlé čistky — kterým se tu opatrně říká "kádrový pohyb" —, přes praktickou likvidaci zkušených pracovníků v mnoha společensko-vědních oborech, přes všechny zásahy ve stranických organizacích i v odborných svazech a společnostech — trvá v jedné rozsáhlé a důležité vědecké oblasti stav zcela neuspokojivý: totiž především stagnace, nečinnost, mrtvo. Odpovědný stranický tajemník se — ostatně ve vlastním zájmu — snaží celou historii zamotat různými klídkami. Tak se třeba rozčilil i na — skoro už zapomenutého — Antonína Novotného, který prý "hrubě podceňoval úlohu společenských věd". Za něho byly tyto vědy — říká Fojtík — po-

kládány za oblast, "která spíše může překážet straně v rozhodování o programových otázkách". Jako by dnešní postup stranického a státního vedení svědčil o něčem jiném! Jako by skuteční odborníci měli co mluvit do strohých příkazů shora, do příkazů, jejichž prvním hodnotícím měřítkem není objektivní skutečnost, ale zcela subjektivně uplatňovaný zideologizovaný přístup k jakékoli — i sebemenší důležité — otázce.

"Společenským vědám" — prohlásil tajemník ÚV KSČ — "chybí dlouholetý program jejich rozvoje, jasná perspektiva". S tím nutno pouze souhlasit a jistě tak činí i všichni, kdo by se na stanovení a uskutečňování takového programu mohli a měli podílet — leč jsou z této činnosti vyloučení a i propříště vyloučeni. Ostatně Jan Fojtík má v tomhle velké zkušenosti: na podzim roku 1967 byl jako přední stranický publicista (formálně zaměstnaný v Rudém právu) aktivně činný v ničivých úderech proti Svazu čs. spisovatelů a jeho týdeníku — Literárnímu novinu. Tehdy — jako ovšem i v letech předchozích — působil vehementně ve službách A. Novotného proti všem, kdo se právě společenským vědám snažili určit nějaký dlouhodobější a nezide-

ologizovaný cíl; nějakou skutečně jasnou a užitečnou perspektivu. Tehdy ovšem — stejně jako dnes — sáhl stranický orgán a jeho tajemníci pouze po administrativních protiopatřeních; i dnes se v usnesení předsednictva ÚV ve všech možných souvislostech skloňuje slovo "kádrový" — kádrová základna, kádrová struktura, kádrové zabezpečení. To — například — i ve spojení s výhledovým plánem do roku 1990. Kdyby takovéto perspektivy platily za jednoznačné a neměnné, byla by to pro československé společenské vědy prognóza věru neradostná. Leč — i na okolnostech spojených s osobou dnes zmínovaného referenta — nelze opomenout, že i po podzimu 1967 přišlo jaro 1968. Historie bývá někdy — i když ne právě často — přece jen optimističtější, než by se zdálo zasmušilému pohledu dnešního současníka.

Milan Schulz

Britští průmyslníci na obhlídce

V Československu byla na návštěvě skupina 30 britských průmyslníků. Jednali se zástupci čs. importní společnosti Strojimport a navštívili některé továrny. Cílem bylo rozšíření prodeje čs. obráběcích strojů na západních trzích.

S ČÍM SOUHLASÍME...

(Dokončení se str. 1)

telnou řeči, že ztrácí spojení s americkým lidem. Kolik lidí přesně ví, co znamená "koncepční průlom", "omezení strategických zbraní", "mnohaúčelové hlavice" — "MIRV", "MARV" nebo "SLBM"? I termín "détente", z kterého se stalo heslo americko-sovětských vztahů, je vypůjčen z jiné řeči a většina Američanů přesně neví, co znamená. Zahraniční politika se příliš vzdaluje od průměrného občana.

Nejde zde o nedůležité věci. Vláda potřebuje, aby občané podporovali její iniciativu ve světě. Bez porozumění tato politika není možná. Okázale umělá a pompézní řeč, jakou nyní hovoří vládní představitelé, sotva přispěje k tomu, aby občané zahraniční politiku chápali. Samo slovo "détente" je zbytečně nabubřelé a ornamentální. Myslím, že termín "zlepšení vztahů" je právě tak zřetelný jako tento francouzský výraz.

Ve svobodné společnosti má vláda povinnost mluvit o svých cílech řečí srozumitelnou a zvučnou. Se slovníkem specialistů plným podivných pojmů, nelze nic počít, neboť mu chybí spojení s lidem, v jehož jménu se politika dělá. Obraty jako "totální megatonáž", "odstupňované deterynty" a "akceptance riska" jsou zajímavé jen pro specialisty.

Saturday Review

PŘEDPOVĚD': 25 PROCENT ČERNÝCH VOJÁKŮ

Armádní důstojníci předpokládají, že se podíl černých vojáků v armádě může zvýšit až na 25 procent. To by bylo o 5 procent víc než dnes a zhruba dvojnásobek podílu černé mládeže v americkém obyvatelstvu. Důstojníci, kteří se zabývají nábořem vojáků, prohlásili, že nemohou tento vzestup vysvětlit, ale důležitým faktorem je zejména hospodářská situace. Důstojníci by rádi měli armádu, která by byla, jak říkají, "representativní". Ministr armády Callaway nedávno řekl, že "kdyby se americká veřejnost domnívala, že v armádě je místo jen pro černé a kdybychom se do takové situace skutečně dostali, pak bychom, myslím, neměli reprezentativní armádu". Callaway řekl dále: "Jde v každém případě o to, že by nebylo spravedlivé, aby v době boje černí spoluobčané nesli větší podíl nebezpečí a utrpení".

New York Post

CHRUŠČOV A BREŽNĚV

Nikita Chruščov se domníval, že udržovat sovětská vojska v jiných socialistických zemích je chybná politika, která "ničeho nedosáhne a nikde si nezíská důvěru". To stojí v další části Chruščovových pamětí, která byla nyní uveřejněna. "Když jsem byl v čele strany a vlády, snižovali jsme stav armády jak v Sovětském svazu tak v bratrských zemích", řekl Chruščov

ve svých pamětech. A položil otázku: "Jak může někdo bojovat za snížení ozbrojených sil, když jistý řečník káže pravý opak?" Chruščov měl zřejmě na mysli svého nástupce na vrcholu sovětské mocenské pyramidy, Leonida Brežněva, který udržuje sovětské jednotky ve východní Evropě a snaží se ospravedlnit invazi vojsk Varšavského paktu do Československa v r. 1968.

New York Post

POLOVICATÉ MLČENÍ

Indická ministerská předsedkyně Indira Gandhi zavřela stovky odborových předáků do vězení, aby odvrátila hrozící železniční stávkou. Jestliže tento příklad hromadné represe zdrtí a znechutí americké liberály, velice opatrně to skryli. Mlčením dosvědčují vlastní pokrytectví. Jen si představte, jak hlasitě by se protestovalo, kdyby něco podobného udělali řeční plukovníci, chilská junta nebo jiho-vietnamský prezident Thieu.

Daily News

Pražská staveniště

Velká slova jsou jedno, jejich realizace něco jiného. Pro Prahu — po léta v investicích opomíjenou — vyhlásilo vedení státu v poslední době absolutní přednost. Během 5. pětiletky se tu má proinvestovat přes 25 miliard korun; v uplynulých třech letech se postavilo tolik, co dřív za pět. Ale za jakých okolností?! Nic není řádně organizačně připraveno: chybějí pracovní síly nebo není zedníky, tesaře a svářeče kde ubytovat; není materiál; jsou špatně připravené projekty, které se během stavby několikrát mění. Není proto divu, že loni vznikl ve výstavbě bytů a jejich vybavení značný schodek. Navíc není do nových bytů dostatek nábytku. Chybějí hlavně ložnice, obývací soupravy, stěny a čalouněný nábytek.

Trénink V SSSR

Cs. sportovci se mají už letos zúčastnit tréninku v novém sovětském středisku vrcholového sportu v arménském Cachadzoru. V nadmořské výšce 2000 metrů bylo vybudováno několik závodišť i krytých hal, které umožňují v tamních klimatických podmínkách zvláště intenzivní trénink. V nižších polohách pak podávají sportovci snadněji své výkony. Středisko má kapacitu 600 sportovců.

Nově do Dobšinské

Pro novou turistickou sezónu byla známá Dobšinská jeskyně ve Slovenském ráji renovována. Generální oprava stála kolem jednoho milionu korun. Jeskyně dostala nové schody, halogenní osvětlení a nový, 30 metrů dlouhý tunel, vysekaný v ledovci.

Bělehradský sjezd . . .

V Bělehradě skončil desátý sjezd Svazu komunistů Jugoslávie. Patří už k tradici sjezdů jugoslávských komunistů, že vzbuzují mimořádnou a zasluženou pozornost. Tu si zasluhují i z československého hlediska, neboť jugoslávský vývoj měl u nás vždy určitý dopad.

Roztržka Moskvy s Bělehradem se u nás v padesátých letech projevila drastickými politickými procesy vedenými pod heslem boje proti takzvanému titoismu. Později se odsuzoval jugoslávský revizionismus, a vedení KSC tu vždy následovalo moskevské proměny v názorech a taktice. Vyjimkou byl jen rok 1968, kdy Jugoslávie podporovala naše reformní hnutí. Jeho násilné potlačení opět zmrazilo vztahy Bělehradu k ostatním komunistickým zemím východní Evropy. Když se v březnu 1969 konal devátý sjezd jugoslávských komunistů, stranické delegace ze zemí Varšavského paktu nepřijely. Československo tehdy vlastně zastupovala jen skupina žurnalistů obrodného období a nepřítomnost delegace KSČ v Bělehradě byla u nás v tisku veřejně kritizována. Byl to tehdy — ještě za Dubčekova vedení — vážný symptom ústupků vůči sovětskému nátlaku. A prezident Tito na onom devátém sjezdu znovu otevřeně odsoudil sovětskou intervenci v naší zemi.

Uplynulo pět let — a na desátý sjezd vyslalo vedení znormalizované KSČ oficiální delegaci v čele s tajemníkem Josefem Kempným. Poslalo také dlouhou zdravotnici a generální tajemník Husák si pospíšil vřelými slovy pogratulovat Titovi k jeho znovuzvolení do čela Svazu jugoslávských komunistů. Na tomto sjezdu se ostatně o okupaci Československa — alespoň přímo — nikdo nezmiňoval.

Sovětský svaz v uplynulých letech zase jednou volil taktiku většího sblížení s Jugoslávií a v jugoslávském vývoji došlo v uplynulých třech letech k určitým změnám, které se zdály být příznivé pro východoevropské stoupence Moskvy. Nikoli náhodou třeba Rudé právo při referování z nynějšího sjezdu například z Titova projevu, vyzdviho ty pasáže, v nichž jugoslávský šéf kritizuje různé takzvané antisocialistické směry. Na druhé straně jak Tito, tak vlastně celý sjezd, potvrdili stěžejní principy jugoslávské vnější a zahraniční politiky, — systémem samosprávy a neúčast v blocích. Tito dokonce prohlásil, že se nikdo nemá odvádět nadějí, že by se Jugoslávie v tomto ohledu mohla nějak změnit a řekl také, že Jugoslávie bude v budoucnosti odolávat každému nátlaku zvenčí, stejně jako v minulosti. Kriticky hovořil i o vztazích mezi socialistický-

mi zeměmi, když tvrdil, že socialismus se v nich nevývíjí rovnoměrně, takže mezi nimi nutně existují i podstatné spory a konflikty. A pak řekl, že jediným východiskem je vybudování takových vztahů mezi socialistickými státy, v nichž bude nekompromisně platit zásada rovnoprávnosti, nezávislosti, vzájemné úcty a nevmešování.

Toto výroky neznely některým uším dobře a početní zpravodajové režimních sdělovacích prostředků z Československa je opomněli naší veřejnosti tlumočit. Kempného delegace využila svého jugoslávského pobytu také k agitaci pro současný československý režim, zejména mezi prostými Jugoslávci, kteří okupaci naší země přijali s krajním pobouřením. Kempný sám hovořil v jednom závodě ve slovinštině městě Kranj o takzvaných krizových letech, nepřátelích socialismu, o tom, jak se znormalizovaná strana upevnila v důsledku čístelek a vyzýval pak také k upevnění jednoty socialistických zemí na základě proletářského internacionalismu. I když si taktně odpustil jinak obligátní doplněk o ve-

deucí úleze a vzoru sovětských komunistů, některé tyto formulace musely znít dost podivně pro jugoslávský politický slovník. Ostatně zcela jinak promluvil Jozef Kempný k československým televizním divákům. To už si zas jen pochvaloval hlavně čistku v jugoslávské straně. Neinformovaný čtenář by z toho musel mít dojem, že v Jugoslávii to vlastně vypadá skoro stejně jako v normalizovaném Československu. Kempný nakonec řekl: "V řadě vystoupení se zdůrazňovala potřeba rozvíjet vztahy a prohlubovat spolupráci se Sovětským svazem a ostatními socialistickými zeměmi." I to je informace nepřesná. Tak moc se o tom nehovořilo, a když, tak s oním důrazem na nevmešování, respektování samostatného vývoje a suverenity.

K. J.

Naše knihy v exilu

Knihy vlastní edice a všech exilových nakladatelství do celého světa zasílá

LITERÁRNÍ KLUB

K. J. Krušina, Box 239, S 126 02 Hagersten 2, Sweden. Europe.

Napište si o prospekt

Krajanský oznamovateľ

2 X ZDARMA

zasíláme každé dva měsíce všem zájemcům o dobrou českou literaturu a kulturní zprávy pravidelný informační časopis Klubu čtenářů CCC Books Klub

Napište si na adresu:

CCC Books, 8 München 86, Postfach 86 02 07, BRD

EIMMALIGE KAPITALANLAGE

Hypothekarisch gesichert in Schweizer Bau-Grundstücken. Zins je nach Anlagedauer 10-15%. Min. Einlage S. Fr. 10,000. — (Kontrolle durch bekannte Schweizer Grossbank). Verlangen Sie unverbindlich Unterlagen bei

CS-Bau-Generalunternehmen
Haberweidstr. 50
CH-8610 USTER

Gerent: Otakar Sava Struz, Tel. 35 1 70

MORAVÁK,

28/173, žijící v západním Německu, hledá dívku k vážnému seznámení. Značka: "Krajané".

GALERIE KRAUSE

Tumbelenstrasse 37 — 8330 Pfäffikon (ZH)

neustále vystavuje práce českých a slovenských umělců. Možnost objednání knih i časopisů od všech nakladatelství a vydavatelství. Tel. 01/97 30 66

ANDORRA DANOVA OASA

Česká realitní kancelář v Andoře nabízí krajanské veřejnosti své služby. Konsultační středisko pro investice, termínové obchody, nemovitosti, zařizování trvalého pobytu jako podkladu pro residenci, zřizování a vedení bankovních kont s vašíkerým servisem.

International Property Agency
Agencia Internacional de la Propietat
Edifici Roseli
(Davant Gasolinera Esso)
LA MASSANA

KLAPKY Z OČÍ

“Proč u všech všudy vychází třetí vydání Velké sovětské encyklopedie v anglickém překladu?” — otázal se londýnský týdeník Economist a připojil tuto recenzi: “Encyklopedie by měla být především zdrojem čistých informací. Tím však sovětská encyklopedie není. Informuje sice — abychom byli spravedliví — o takových věcech, jako je americká noreha a je více než informativní, pokud jde o analytickou chemii. Mírně překvapí, že vypráví o vypuknutí první světové války, aniž se vůbec zmíní o zavraždění arcivévody Františka Ferdinanda v Sarajevu 28. června roku 1914. Ale sovětská encyklopedie je v přímém rozporu s pravdou a informativností, když cudně označuje roztržku mezi Albánií a Sovětským svazem z roku 1960 za výsledek rozkolnických akcí vůdců Albánské strany práce, namířených proti spolupráci socialistických zemí a mezinárodního komunistického hnutí. Dobrá, lze říci, že myš ohrožuje kočku, ale jen ve světě fantasie a ne ve světě tvrdé reality. A právě v tomto světě tvrdých skutečností chtěl Nikita Chruščov vyhodit ze sedla Envera Hodžu a ne Hodža Chruščova.”

“Britští vydavatelé prvního svazku Velké sovětské encyklopedie v anglickém překladu dávají jasně na srozuměnou”, uvedl dále londýnský časopis Economist, “že nesdílejí názory, na nichž se zakládá toto dílo, ale tvrdí, že jeho hodnota je v bohatých informacích o Sovětském svazu a jeho národech — informacích, které byly předtím v anglickém jazyce nedostupné. Je pravda, že v prvním svazku je toho hodně o Ázerbájdžánu a že je v něm dobrý odstavec o velkém Aljechinovi, mistru světa v šachu v letech 1927 až 1935 a 1937 až 1946. Ale milovník současné ruské literatury bude v prvním svazku Velké sovětské encyklopedie nadarmo hledat jméno Anny Achmatovové — skvělé básničky, z které se za Stalinovy éry stala osoba, jež nikdy nežila. Není těžko

AMATI do USA

Velký dechový orchestr AMATI Kraslice je na koncertním turné v USA. Kromě českých a slovenských lidových písní nastudoval soubor pod vedením dirigentů Pravečka a Háika i zvláštní program z děl Smetanových, Dvořákových a Sukových.

Šedesát pět tisíc

lidových písní má ve svých archívních fondech Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV v Brně. Nejvíce jich ze Slovácka a Valašska, pak ze Slezska a Lašska, z Hané a západní Moravy. Shromáždování lidových písní tu začalo už v roce 1895.

si představit, kdo bude chybět v dalších svazcích. Rozbory a dochady o tom, kdo a co v nich bude nebo ne, jsou oblíbeným sportem západních znalců sovětských záležitostí. Způsob, jakým Velká sovětská encyklopedie naložila například se Stalinem, byl klíčem, z něhož bylo možno odvodit stranickou linii jeho nástupců. To je však hra pro odborníky, kteří většinou umějí rusky. Pro obyčejného čtenáře v nekomunistickém světě zůstává Velká sovětská encyklopedie otráveným pramenem a měla by se tudíž používat jen tehdy, je-li po ruce dobrý protijed”, vyzdvihl londýnský časopis Economist v závěru recenze, otištěné pod záhlavím “Račte sundat klapky z očí”.

VK

Země moskevského bloku — přestože jsou pevně svázány společným plánováním a asi třemi čtvrtinami zahraničního obchodu, přece jen nemohou ignorovat dění na světových trzích. Jednak potřebují stroje z vyspělých průmyslových zemí, jednak pěstují dosti značný obchodní styk se státy “třetího světa”, které jsou pro ně vesměs zařazeny do tzv. dolarové oblasti, tedy mezi “tvrdé valuty”. Tím se stává, že současné světové ekonomické problémy zasahují i do hospodářství kremelských satelitů. Čs. ekonomičtí pracovníci proto stále častěji hovoří o vlivu zvýšených cen surovin, zatím dotovaných ze státního rozpočtu, a o potřebě prodávat na “západních” trzích za vyšší ceny. V praxi

Východ zvyšuje ceny

to vypadá např. podle svědectví pracovníka čs. textilní továrny Slezan takto: Podnik vyrábí převážně technické tkaniny pro průmysl, přičemž suroviny odbírá ze SSSR a ze zemí Středního a Blízkého Východu. V zájmu šetření bavlnou — jejíž cena stoupla — změnil Slezan poměr směsi s umělými vlákny v jejich prospěch čímž ušetřil 464 tun bavlny. Pro vývoz využívá hlavně výrobků, které obsahují co nejvíce živé práce a je proto po nich v zemích s vysokým stupněm automatizace větší poptávka; v tomto oboru pak také podnik (ve spolupráci s vývozní společností Centrotex) zvýšil na zahraničních trzích některé prodejní ceny až o 30%. Jak řekl vedoucí prodeje tohoto závodu: “To

znamená, že zatímco jsme loni produkovali jeden americký dolar za 30,14 korun, letos to bude za 25,75 Kčs”.

Přeloženo do srozumitelnější řeči: zatímco dříve musel podnik, aby vydělal 1 dolar, nabídnout zboží za 30 korun, má to být letos jen za oněch 25 korun; stejné množství zboží dostane tedy (teoreticky ovšem) více dolarů. Znamená to zároveň, že se tím Československo — a samozřejmě i jiné východoevropské státy — podílí velmi zdatně na růstu světových inflačních cen, které oficiální propaganda stále mocně kritizuje a odsuzuje. Navíc “vydělává” ČSSR i na tzv. rozvojových zemích, které odebírají značnou část čs. exportu.

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Univerzum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud naším nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpopovlanějším mistrem pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sbirka esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu “demokracie”, aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prostě moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útek z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narození tohoto politika, který spoluzařkládal, budoval a řídil mladý československý stát. Neopracovatelná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

OBJEDNÁVÁM:

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Duben	3.00
Antonín Švehla	3.00

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Jára Kohout	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martínek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martínek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martínek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Půlnoční pacient — Egon Hostovský	3.00